

Projev generálního tajemníka ÚV Bulharské komunistické strany a předsedy státní rady BLR soudruha Todora Živkova na zasedání politického poradního výboru členských zemí Varšavské smlouvy v Praze dne 4. ledna 1983

Soudruzí,

především bych chtěl vyjádřit pocit radosti a hluboké uspokojení nad tím, že jsme se znovu setkali. Chtěl bych poděkovat našim hostitelům, soudruhu Gustávu Husákovi a všem československým soudruhům za pohostinnost a srdečné přijetí.

Od posledního zasedání politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy uplynuly více než 2 roky. Za tu dobu došlo ve světě ke značným změnám. Co je, podle mého názoru, nejpodstatnější ? Nejpodstatnější je to, že nejreakčnější imperialistické kruhy podnikly svého druhu "křížácké tažení", aby "pohřbily" socialismus a dosáhly "odvety" za Velký Říjen a za všechny ostatní projevy revoluční obnovy naší planety.

Všichni dobře víme, že bychom ztěžili mohli snadno a jednoduše nalézt správnou odpověď na hrubé provokace našich protivníků. Svým nepředloženým jednáním se snažili donutit nás k takovým krokům, které by zvýšily napětí v mezinárodním životě, snažili se o to, abychom se stali spoluúčastníky jejich snah zdiskreditovat ideu uvolnění napětí a vzkřísit politiku "studené války". Musím konstatovat, že zůstane neocenitelný přínos Leonida Iljiče Brežněva k vypracování naší koordinované zahraničně politické linie, linie, která v sobě spojuje tvrdý odpor, pokud je to nezbytné, a konstruktivní úsilí, jakož i pozitivní iniciativy směřující k zastavení závodů ve zbrojení a k odvrácení světové jaderné války.

Plným právem můžeme nyní říci, že tato naše dohodnutá linie obstála ve zkoušce času. Právě ona zmařila sérii záměrů nejagresivnějších imperialistických kruhů : právě tato linie přispěla k odhalení a izolaci pro lidstvo nejnebezpečnějších militaristických seskupení; právě ona rozšířila pole pro činnost realisticky uvažujících politických činitelů v západní Evropě a dokonce i ve Spojených státech amerických; právě tato linie byla

nejagresivnějších imperialistických kruhů: právě tato linie přispěla k odhalení a izolaci pro lidstvo nejnebezpečnějších militaristických seskupení; právě ona rozšířila pole pro činnost realistický uvažujících politických činitelů v Západní Evropě a dokonce i ve Spojených státech amerických; právě tato linie byla impulzem pro mírumilovné společenské síly v kapitalistických zemích k ještě aktivnější činnosti.

V duchu této linie musíme nyní promyslet iniciativu a činnost pro nadcházející období.

Bulharská delegace vyjadřuje naprostý souhlas s hlubokou a všestrannou analýzou, s hodnocením a závěry soudruha Jurije Andropova o současné mezinárodní situaci; bulharská delegace podporuje navržené přístupy a opatření pro upevnění našeho socialistického společenství, Varšavské smlouvy, pro odpor proti útokům imperialistických sil a pro zastavení závodů ve zbrojení, pro dosažení odzbrojení a upevnění světového míru.

Dovolte mi, abych vyjádřil náš názor na některé otázky.

Plně souhlasíme s hodnocením, že napětí v mezinárodních vztazích sílí, že roste nebezpečí vzniku nové světové války, že národy Evropy a celého světa prožívají nebezpečné období, možná nejnebezpečnější od skončení druhé světové války. Souhlasíme s hodnocením, že toto všechno je důsledek politiky nejagresivnějších sil imperialismu. Fakta dokazují, že máme co činit s krajně pravicovým křídlem buržoasie, které Lenin nazval její "vojenskou stranou". Tato definice je o to přesnější, přihlédneme-li k dnešnímu kursu vojensko-politických kruhů USA. Tato "vojenská strana" se nechce smířit se změnami poměru sil ve prospěch socialismu a pokouší se změnit ho ve prospěch imperialismu, nastolit světovládu USA. Z toho vyplývá i jejich úsilí o narušení vojenskostrategické rovnováhy mezi SSSR a USA, mezi Varšavskou smlouvou a NATO. Na tom se zakládají i doktríny a "směrnice" k vedení jaderné války proti Sovětskému svazu a ostatním socialistickým zemím i snahy přesvědčit národy, že jaderný konflikt je přípustný, že je přípustná "možnost dosáhnout vítězství" v něm. Tím je možno si vysvětlit protiofenzívu vůči

uvolňování napětí ve všech směrech, tím je možno si vysvětlit i novou vlnu antikomunismu a antisovětiismu.

Co je charakteristické pro tuto ofenzívu imperialismu? Vyznačuje se téměř naprostým pohrdáním politickými přístupy k řešení světových problémů a orientací na vojenské řešení včetně vyvolání válečných konfliktů. Mám na mysli takové oblasti světa, jakými jsou Blízký Východ, jihozápadní Asie, Perský záliv, jihovýchodní Asie, Jižní Afrika, Střední Amerika atd. Pokud jde o některé politické přístupy imperialistů, pak je to ve velké míře demagogie, snaha oklamat veřejnost, otupit ostří hnutí mírových sil ve světě.

Aniž bychom podceňovali těžkosti a napětí, které "vojenská strana" vnesla do mezinárodních vztahů, můžeme plným právem říci, že útok proti uvolňování nedosáhl svého hlavního cíle - jeho odstranění.

Snahy Washingtonu spojit do jednotné fronty země západní Evropy k boji proti Sovětskému svazu a ostatním zemím socialistického společenství dosud nepřinesly očekávané výsledky. Je pravda, že na Západě se jednomyslně shodují v tom, že je pro ně nutná společná strategie boje proti socialismu. Ale nejsou zajedno, pokud jde o to, jaká by tato strategie měla být. Na rozdíl od vedoucích představitelů USA se řada západoevropských státních činitelů domnívá, že politika uvolňování nemá jinou alternativu, že tato politika jim kromě jiného otevírá větší možnosti než přímá konfrontace za účelem "rozmělnování" socialismu. Zároveň však chápou, že společná politika a jednotné akce, za něž tak militantně vystupuje Washington, nevyjadřují ani tak základní zájmy světové kapitalistické soustavy, jako spíše zájmy a cíle USA. A západoevropská buržoazie sleduje také své vlastní cíle a zájmy v oblasti ekonomiky a bezpečnosti, chce hrát samostatnou politickou úlohu. To vyvolává prohlubující se rozpory mezi USA a Západní Evropou, což je důležitým faktorem, k němuž musíme přihlížet a maximálně jej využívat. Bylo by pochopitelně nesprávné přeceňovat tyto rozpory, neboť v mnohých případech převládají společné třídní zájmy, třídní solidarita.

Protiraketové, protijaderné a vůbec protiválečné hnutí v západní Evropě, v USA a v Kanadě, které dosud nemá obdoby co do síly, masovosti a aktivity, se dosud nestalo silou, která by byla schopna donutit vlády ukončit závody ve zbrojení, od-
mítnout rozmisťování nových amerických jaderných prostředků středního doletu na evropském kontinentě. Přesto však je nutí, aby s ním počítaly.

Dnešním "křižákům" proti socialismu se nepodařilo zastavit ani národně-osvobozené hnutí. Při všech jeho složitostech a obtížích pokračuje ve svém nástupu, i když nemá stejný úspěch na všech úsecích.

Všem nám je jasné, že vojenskostrategická rovnováha dosažená mezi SSSR a USA, mezi Varšavskou smlouvou a NATO, je rozhodující podmínkou odvrácení jaderné války. Proto také rovnost a stejná bezpečnost nemá jinou rozumnou alternativu. Každé jiné řešení by bylo chybné, řekl bych zhoubné pro lidstvo. Je zřejmé, že musíme důsledně a vytrvale pokračovat v linii parity a uvolňování, uvolňování a parity. Dosažená rovnováha ve vojenské oblasti je vyjímečným činem, jedinečnou zásluhou Sovětského svazu. Do konce 60. a počátku 70. let jsme fakticky byli v obraně, protože existovala nerovnováha ve vojenské oblasti ve prospěch imperialismu. V té době jsme byli nuceni udělat některé ústupky, i když jsme neustoupili ani z jedné z našich hlavních pozic.

Zcela jiná je situace dnes, kdy ve vojenské oblasti existuje reálná parita. Země socialistického společenství mají mnohem silnější ekonomický a vědeckotechnický potenciál, který je schopen zmařit pokusy imperialistů dosáhnout vojenskou převahu. Socialismus vyrábí více než 40% světové průmyslové výroby.

Základem zahraniční politiky našich zemí jsou jasné a neměnné zásady a cíle - boj za mír, mírové soužití a uvolňování, parita ve vojenské oblasti.

Je pochopitelné, že nám není jedno, na jaké úrovni se bude udržovat vojenskostrategická rovnováha s imperialismem. Vyšší úroveň zvyšuje riziko vzniku války a ztěžuje dosažení dohody o

omezení zbrojení. Proto jsme pro takovou rovnováhu, která nevede k dalším závodům ve zbrojení, ale k postupnému snižování zbrojení, k odzbrojení. Na druhé straně vynucené vynakládání prostředků na udržování naší obranyschopnosti není nejlepší způsob, jak využít odpovídající část národního důchoodu. Souhlasíme s tím, že ústřední místo v boji za odvrácení války zaujímá nyní úsilí o zastavení závodů ve zbrojení, zejména v jaderném.

Jak zastavit tento proces? Odpověď na tuto otázku obsahuje četné konstruktivní iniciativy bratrských socialistických zemí. Odpověď na tuto otázku dává také politická deklarace, kterou přijmeme na tomto zasedání. V podstatě je to široký a účinný program odvrácení jaderné války a omezení závodů ve zbrojení. Její obsah, tón i jazyk dokazují, že Varšavské smlouvě je cizí duch konfrontace, že zájmy našich zemí jako zemí socialistických odpovídají životním zájmům všech národů.

Závazek Sovětského svazu nepoužít jako první jaderných zbraní je svým významem historický. Vnáší kvalitativně nový moment do světové politiky a musí se stát vlastním nejširším lidovým masám.

Je stejně důležité dát nový impuls jednání, která se nyní vedou na různých mezinárodních fórech - v Ženevě, ve Vídni, v OSN, na setkání v Madridu.

Nemůžeme dopustit, aby kruhy NATO využily rozhovory o odzbrojení k tomu, aby získaly čas pro zvyšování zbrojení, aby obelhávaly národy západních zemí, aby uspaly bdělost a oslabily tlak protiraketových a protijaderných hnutí a organizací. Tuto taktiku musíme odhalovat, a to nejen za pomoci prostředků propagandy, ale také přijetím nových kroků, které by vyjadřovaly naši připravenost k praktickému řešení posouzených problémů a poukazovaly by na to, kdo je skutečně pro odzbrojení a kdo pro závody ve zbrojení.

Vážení soudruzi!

Jak zde už bylo řečeno, domníváme se též, že neobyčejně důležitým a neodkladným úkolem dneška je sjednocení a aktivizace antimilitaristických sil jak v národním, tak i v mezinárodním měřítku.

Rozhodnutí o rozmístění amerických raket Pershing - 2 a Cruise na evropském území, k jehož uskutečnění se má přistoupit na konci tohoto roku, vyžaduje mobilizaci a akční jednotu všech, kdo vystupují proti rozhodnutí NATO. Je nutné zabránit imperialistickým kruhům rozdělit mírové hnutí. Není to lehký úkol. Jak víme, tato hnutí se odlišují svým sociálním a politickým charakterem. Antikomunistické a antisovětské předsudky jsou ve vědomí nemalé části jeho přívrženců. Protivník ne bez úspěchu využívá velkou lež o "sovětské hrozbě".

To jsou závažné překážky na cestě k akční jednotě. Vytváří se ještě jeden důležitý úkol - rozbít mýtus o "sovětské hrozbě", přesvědčivě odhalit, odkud vychází skutečná hrozba válkou, kdo se snaží o likvidaci odzbrojení a o rozněcování druhé "studené války", kdo se snaží provádět politiku z pozice vojenské převahy.

Je nutné vést bitvu o důvěru milionů lidí. V této bitvě není a nemůže být silnější zbraň než mírová iniciativa a návrhy socialistických zemí. Naše nynější deklarace je právě takovou mohutnou zbraní. Bylo by účelné posoudit co učelat, abychom nedovolili našim protivníkům obejít tento dokument mlčením nebo snížit jeho význam, především pak jeho ústřední část - návrh podepsat smlouvu mezi naší organizací a NATO o vzájemném nepoužití ozbrojené síly a o udržování mírových vztahů. Podle našeho názoru by bylo dobré přijmout řadu opatření, která by vyvolala široký mezinárodní ohlas a která by přivedla ideje a návrhy našich zemí do vědomí nejširší veřejnosti.

Důvěra se rodí ve spolupráci. V tomto směru mohou sehrát velmi užitečnou úlohu kontakty mezi hnutím za mír v socialistických zemích a antimilitaristickým hnutím a organizacemi v západních zemích. Tyto kontakty je třeba ještě šířeji rozvíjet v různých formách i po linii různých orgánů a organizací - parlamentních, odborových, mládežnických, studentských, ženských atd.

Ve Francii, v Řecku, Finsku, Švédsku, Rakousku, Španělsku, jsou u moci socialistické a sociálně demokratické strany; některé z nich otevřeně vyjadřují svůj nesouhlas s linií NATO. To před

námi v podstatě otevírá nové možnosti pro spolupráci v otázkách míru a odzbrojení.

Bitva o důvěru má ještě jeden aspekt. Je to odpor, který je nutno klást proti nepřátelským kampaním vůči socialistickým zemím.

V období po druhé světové válce naši protivníci nahromadili nejen hory zbraní, ale také hory lží a pomluv proti socialismu. Dnes v podstatě vedou psychologickou válku proti socialistickým zemím.

Zvláštní ostrostí se vyznačuje kampaň, která je vedena proti bratrskému Polsku. Chceme ještě jednou ubezpečit naše polské soudruhy, že bulharský národ je solidární se socialistickým Polskem, že rozhodně odsuzuje pokusy imperialistů diktovat mu, co může a co nemůže dělat, ubezpečit je, že Bulharská lidová republika bude v rámci svých možností poskytovat Polsku všestrannou podporu a pomoc.

V poslední době se i naše země stala objektem zlovolné protibulharské propagandy. Není třeba vzájemně se přesvědčovat o tom, že za touto kampaní se skrývá Ústřední výzvědná služba USA. Tato kampaň je ostatně namířena nejen proti Bulharsku, má ještě hlubší cíl.

Bylo by účelné, aby v případech, jako tomu bylo s Polskem a nyní i s Bulharskem, zahraničně politické a propagandistické instituce našich zemí kladly ještě efektivnější odpor ideologické a politické diversi imperialismu.

Jak je vidno, v naší době stále více vzrůstá význam dohodnuté zahraniční politiky zemí socialistického společenství v různých sférách. Je třeba přiznat, že svět kapitálu, nehledě na jeho vnitřní protiklady, uskutečňuje, a to zdaleka ne špatně, koordinovanou linii politického, diplomatického, hospodářského a vojenského nátlaku na socialismus.

Nutnost těsně koordinovat naší činnost je diktována tím, že Západ se tvrdošíjně pokouší využít obchodní vztahy, vědeckotechnické vztahy, úvěry atd. pro to, aby diktoval své "politické podmínky" a postavil evropské socialistické země proti Sovětskému svazu.

V této souvislosti jsme všichni přesvědčeni o tom, že v oblasti naší ekonomické integrace je mnoho otázek, které je nutno řešit. Víme, že před námi stojí zvláštní zasedání v rámci RVHP. Doufám, že tam tyto otázky budou posouzeny a řešeny. Nicméně chci zdůraznit nyní, že - jak ukazují i fakta - imperialistům se nepodařilo a nikdy nepodaří zastavit náš rozvoj za pomoci hospodářských "sankcí" a "bloků". To však vyžaduje, abychom učinili nutné závěry z těžkostí, které se imperialisté pokoušejí vytvořit v rozvoji mezinárodních ekonomických vztahů mezi Západem a socialistickými zeměmi. Musíme také vidět a vyřešit některé naše vnitřní problémy, která nám vytvářejí ekonomické a jiné těžkosti.

Nově je třeba stavět i otázky prohlubování a posilování naší ekonomické integrace, našich vzájemných vztahů s rozvojovými zeměmi a se zeměmi, které se daly nekapitalistickou cestou rozvoje.

Soudruzi!

Plně souhlasíme s úsilím KSSS, které vyjádřil soudruh Jurij Andropov, o rozvoj a zlepšování vztahů se všemi socialistickými zeměmi. To je i naše přání. Podporujeme úsilí SSSR o normalizaci vztahů s Čínskou lidovou republikou. V poslední době došlo k určitému pokroku i v normalizaci vztahů mezi Bulharskem a Čínou. Reagovali na některé návrhy, které vyšly z naší strany, a sami navrhuji rozšířit spolupráci v různých oblastech. Vzájemné návrhy jsou ve stádiu zkoumání. My jsme však dali čínské straně jasně a jednoznačně najevo: pokrok ve vztazích mezi oběma našimi zeměmi bude záležet na tom, jak se budou rozvíjet sovětsko-čínské vztahy. Tohoto názoru se budeme pevně držet. Domníváme se, že taková společná pozice je přirozená a usnadnila by pokrok ve zlepšení sovětsko-čínských vztahů.

V nynější situaci, bereme-li v úvahu skutečnost, že vládnoucí kruhy na Západě, především pak v USA, si nepřejí dosáhnout pozitivních výsledků v rozhovorech v Ženevě a ve Vídni, jejich pokusy využít tyto rozhovory jsou pláštěm pro zesílení závodů ve zbrojení a válečných příprav, nesmí naše země v žádném případě oslabovat svou pozornost a úsilí o upevnění své bezpečnosti. Je známo, že nejvíce v tomto směru přispívá Sovětský svaz.

Je však očividné, že každá z našich zemí má povinnost vzít na sebe svůj díl.

Velmi krátce o situaci na Balkáně. Chladné větry vanoucí od oceánu dosahují i naše území. USA a NATO zaktivizovaly své snahy, aby znovu vyvolaly nedůvěru a napětí mezi balkánskými zeměmi a národy, aby podkopaly vztahy mezi balkánskými socialistickými zeměmi, a pokud by to bylo možné, i mezi nimi a SSSR; snaží se překonat řecko-turecké rozpory a stabilizovat jižní křídlo NATO. Z našich hodnocení vyplývá, že jejich snahy dosud nedoznaly podstatného výsledku a že situace v této oblasti zůstává relativně uspokojivá, i když vyžaduje zvýšenou pozornost a bdělost.

Naše strana a náš stát provádí na balkánském poloostrově politiku koordinovanou s ostatními socialistickými zeměmi, jež má svůj ucelený program působení proti imperialistickým snahám. Je to program dalšího rozvoje spolupráce v oblasti ekonomiky, kultury, turistiky, sportu a v jiných oblastech s tím, aby byla upevněna důvěra mezi balkánskými zeměmi a národy, aby bylo stabilizováno a prohloubeno uvolňování napětí a zejména aby se Balkán přeměnil v zónu bez jaderných zbraní.

Politika, kterou uskutečňují bratrské socialistické země na Balkáně, ve značné míře znesnadňuje imperialistům vnést znovu napětí do vztahů mezi státy poloostrova, stimuluje boj pokrokových sil za zachování míru.

Vážné zneklidnění v nás vyvolává situace na Blízkém východě. Nelze ignorovat ten fakt, že USA dosáhly určitých úspěchů v uskutečňování svých plánů v této oblasti.

Přítomnost vojsk tří států NATO v Libanonu představuje praktické rozšíření sfér vlivu této organizace za hranice Evropy a severního Atlantiku. Je to precedens, který může mít velmi vážné následky pro mír nejen v této oblasti světa.

Podporujeme návrh na svolání mezinárodní konference o Blízkém východě. Jsme připraveni přispět svým dílem.

Soudruzii!

Podle všeho bude rok 1983 rokem náročného, složitého a vypjatého politického a ideologického boje, především ve vztahu k Evropě. Jak je správně ukázáno v našem společném dokumentu, jsou síly míru silnější než síly války. Vše záleží na jednotě a sounutosti v našem boji ve jménu míru, ve jménu života, ve jménu pokroku.

V tomto smyslu bulharská delegace podporuje návrh, aby se Politický poradní výbor členských států Varšavské smlouvy scházel nejméně jednou za rok, a jestli to bude nutné, i častěji, abychom si mohli vyměňovat názory a koordinovat naši činnost. Vyžadují to zájmy našeho socialistického zřízení, všech pokrokových a mírumilovných sil, všech národů světa.

Děkuji za pozornost.